

ایران و جامعه ملل

نیلوفر کسری

چکیده

کنفرانسها و مجامعی تشکیل دهند و یا سازمانی وجود می داشت که می توانستند اختلافات خود را در آنجا مطرح سازند، هیچگاه جنگی آغاز نمی شد. انگلیسیها و آمریکاییها بویژه از این طرح حمایت می کردند؛ به نحوی که آمریکاییها در دومین سال جنگ، طرحی موسوم به "اتحادیه تقویت صلح" مطرح ساختند که نهایتاً منجر به پیشنهاد برای ایجاد تشکیلاتی جهت تضمین صلح جهانی (طرح جامعه ملل) گردید.

پس از خاتمه جنگ جهانی اول، نمایندگان ۳۲ دولت جهان در ۱۸ ژوئیه ۱۹۱۹م. جهت برقراری نظام بین الملل در ژنو گردهم آمدند تا یک سازمان بین المللی جهانشمول به عنوان "پارلمان جهانی" تأسیس کنند. در ۹ ژوئن ۱۹۱۹، کمیته ای متشکل از نمایندگان دولتهای شرکت کننده در کنفرانس صلح ورسای به منظور فراهم آوردن زمینه تأسیس جامعه ملل تشکیل شد.

این کمیته، تصمیم گرفت ابتدا ایجاد جامعه ملل را اعلام کند و سپس به بررسی موضوعات مربوط به فعال کردن این سازمان بین المللی بپردازد. در چنین شرایطی بود که عهدنامه صلح ورسای در ۲۸ ژوئن ۱۹۱۹م. به امضای دول شرکت کننده در کنفرانس صلح ورسای رسید و عهدنامه مزبور در ۱۰ ژانویه ۱۹۲۰م. لازم الاجرا گردید. این تاریخ در واقع تاریخ رسمی تشکیل جامعه ملل محسوب می شود. (۱) مهم ترین هدف تأسیس جامعه ملل، استقرار صلح و امنیت بین المللی بود که پس از جنگ جهانی اول برای جلوگیری از جنگ مجدد جهانی لازم به نظر می رسید.

تجربه جنگ جهانی اول، بسیاری از متفکران و سیاستمداران جهان را برانگیخت تا برای جلوگیری از تشدید اختلافات و جنگ، سازمانی ایجاد نمایند که به حل و فصل منازعات و استقرار صلح و امنیت بین المللی کمک کند. این اندیشه، پس از کنفرانس صلح ورسای عملی گردید. ایران نیز که به نوعی مستقیم یا غیرمستقیم مورد تهدید استعمار و تجاوز قرار گرفته بود، در اندیشه حفظ استقلال پس از جنگ بزرگ بود؛ لذا جامعه ملل را ابزار مناسبی برای دستیابی به این مهم می انگاشت. موضوع مقاله حاضر، چگونگی عضویت ایران در جامعه ملل و اقداماتی است که از این طریق تا پایان جنگ دوم انجام گرفت.

واژگان کلیدی: ایران، جامعه ملل متحد، جنگ جهانی اول، کنفرانس صلح ورسای.

***

جهان تا پیش از ۱۹۱۴م.، جنگی به وسعت و ویرانگری جنگ جهانی اول تجربه نکرده بود. شوک شدید ناشی از زیانهای این جنگ، قدرتهای بزرگ را به این فکر انداخت تا پس از خاتمه جنگ، نظام جدیدی مستقر سازند که تداوم صلح و امنیت بین المللی را تضمین نماید.

در خلال جنگ جهانی اول، این اندیشه در میان بسیاری از متفکران و سیاستمداران آن دوره رواج یافته بود که اگر دول اروپایی قادر باشند برای حل و فصل اختلافات خود،

جامعه ملل

واقع شده بود؛ به طوری که در سال ۱۹۰۷م. روسیه و انگلیس ایران را به مناطق تحت نفوذ خود تقسیم کرده بودند و در واقع با این رفتار، نوعی استعمار پنهان یا غیرمستقیم بر ایران اعمال می کردند. در طول جنگ جهانی اول نیز با وجود اینکه ایران اعلام بیطرفی کرد، کشورهای متخاصم به این بیطرفی احترام نگزاردند و متفقین (روسیه و انگلیس) خاک ایران را تصرف کردند و کلیه امور مملکتی را در قبضه قدرت خود درآوردند. همین امر سیاستمداران ایران را نسبت به استقلال، حاکمیت و تمامیت ارضی ایران پس از جنگ نگران ساخته بود. لذا اولویت اساسی ایران پس از اتمام جنگ جهانی اول، این بود که ایران به عنوان یک دولت کاملاً مستقل شناخته

جامعه ملل از همان ابتدا بر عدم توسل به جنگ، مهار گسترش تسلیحات و خلع سلاح، روابط مسالمت آمیز و احترام به استقلال و تمامیت ارضی کشورها تأکید می ورزید و سعی می کرد با تقیب جنگ و نکوهش توسل به زور - که یکی از راههای عادی رفع اختلاف بین دولتها بود - شیوه های نوین برقراری روابط و حل اختلاف مبتنی بر احترام متقابل و روشهای مسالمت آمیز را معمول و جنگ را از صحنه روابط بین المللی طرد کند. (۲)

نگرش ایران به جامعه ملل، سازمانی بود که بتواند حقوق دیرینه او را احقاق کند؛ چرا که ایران در طول قرن ۱۹ به بهانه های مختلف مورد مداخلات قدرتهای بزرگ آن زمان

شود و از اعمال نفوذ قدرتهای بزرگ که ممکن بود به بهانه‌های مختلف اعمال شود و نیز از حضور نیروهای آنها در خاک ایران جلوگیری شود. (۳)

در ژانویه ۱۹۱۹م، کنفرانس صلح پاریس در کاخ ورسای تشکیل شد و دولت ایران تصمیم گرفت نمایندگان از طرف خود اعزام کند و خواسته‌هایش را به اطلاع دول فاتح صلح برساند. ابتدا وثوق‌الدوله (رئیس‌الوزرای وقت) تصمیم داشت خود در رأس هیئتی عازم این سفر مهم شود، ولی به عللی ترجیح داد وزیر امور خارجه را به این مأموریت بفرستد. در نتیجه هیئتی از ایران برای شرکت در کنفرانس صلح پاریس به ریاست مشاورالممالک انصاری وزیر امور خارجه و دیپلمات ورزیده و عضویت محمدعلی فروغی ذکاءالملک، رئیس دیوان عالی کشور و حسین معین‌الوزرا (وزیر سابق) به فرانسه رفتند، اما دولت انگلستان از پذیرش نمایندگان ایران عذر خواست و متذکر شد که کنفرانس مخصوص کشورهای متخاصم است و ایران رسماً در جنگ جهانی اول بیطرف بوده است. هرچه دولت ایران کوشید اثبات کند که در طول جنگ خاک کشورش محل درگیری نیروهای متخاصم بوده و خسارت هنگفت مالی و جانی متحمل شده است، ره به جایی نبرد و دولت انگلستان - که خواب تازه‌ای برای ایران دیده بود و می‌خواست با بستن قرارداد ۱۹۱۹م. تمامیت کشور را از بین ببرد و کشور را تحت‌الحمایه انگلیس کند - مقاومت کرد و بر اثر مخالفت آن دولت، کنفرانس صلح پاریس به تقاضاهای ایران ترتیب اثر نداد.

شایان ذکر است که پس از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷م. و واژگون شدن سلطنت تزاری، دولت انگلستان خود را مالک بی‌رقیب کشور ایران دید و سودای جهانگیری در سر می‌پروراند. او سعی داشت با انعقاد قرارداد ۱۹۱۹م.، نوعی نظام مستشاری در ایران ایجاد کند و کشور را غیرمستقیم تحت‌الحمایه خود گرداند. (۴)

با تشکیل جامعه ملل، رسماً از دولت ایران دعوت شد تا در جلسات مجمع شرکت کند. علیقلی خان نبیل‌الدوله، کاردار ایران در واشنگتن به عنوان نماینده ایران در دو اجلاس

اول جامعه ملل شرکت کرد. در آن زمان ایران به عنوان نخستین و تنها کشور مسلمان در جامعه ملل حضور داشت و سرانجام توانست به عنوان عضو اصلی جامعه ملل پذیرفته شود. هیئت نمایندگی ایران، متشکل از امیر ذکاءالدوله غفاری، حبیب‌الله شهاب، دکتر جلیل خان و به ریاست ارفع‌الدوله، در نخستین اجلاس مجمع جامعه ملل در ۱۹۲۰م. شرکت کرد. (۵)

بدین ترتیب ایران با وجود مخالف شدید دولت انگلیس، بر عقاید خود پای فشرد و از تأسیس جامعه ملل استقبال کرد و به عنوان یکی از اعضای فعال آن جامعه، تمامی سعی خود را در فرایند خاتمه جنگ و استقرار صلح در جهان به کار گرفت.

به همین دلیل ایران به منظور حمایت از دول مظلوم و ستمدیده آسیای غربی در خلال جنگ جهانی اول، نامه‌های متعددی به سفارتخانه‌های دول عضو جامعه ملل ارسال کرد و از آنها خواست از ایران در جهت ایجاد کرسی غیردائم دول آسیای غربی در شورای جامعه ملل حمایت کنند. (۶)

بدین منظور هیئتی از ایران به آن شورا گسیل شد و ابوالحسن حکیمی به سمت منشی و مترجم دفتر نمایندگی ایران در جامعه ملل انتخاب گردید. (۷)

بدین منظور محل مناسبی جهت دفتر نمایندگی ایران در ژنو اختصاص یافت (۸) و قالیچه‌ای از سوی دولت ایران به رئیس دبیرخانه جامعه ملل اهدا گردید. (۹)

ظرف مدت کوتاهی، به پاس زحمات و تلاش دولت ایران در جامعه ملل، یک صندلی ثابت به ایران اهدا شد و ایران از اعضای دائم جامعه ملل گشت. (۱۰)

دولت ایران در خلال فعالیت خود در جامعه ملل، مسائل مهمی را طرح کرد که مهم‌ترین آنها عبارت بود از:

الف - طرح شکایت ایران از شوروی

در اوایل جنگ جهانی اول، دولت شوروی از فنلاند خواسته بود که به منظور جلوگیری از خطرات احتمالی حملات آلمان نازی به سرحدات آنها، با یکدیگر متحد شوند و جهت حفظ امنیت مرزهای دو کشور، تصمیمات مقتضی

وٹوق الدوله

اخذ نمایند. بدین منظور مذاکراتی بین طرفین صورت گرفت، اما مدتی بعد فشون شوروی وارد خاک فنلاند شد و طرفین، درگیر جنگ شدند. در این زمان نماینده مخصوص فنلاند در جامعه ملل، در پاریس به دیدار سفرای دول عضو پرداخت و خواستار تأکید آنها بر تحت فشار قرار دادن شوروی جهت خروج از فنلاند شد؛ اما دولتهای عضو در جامعه ملل به اتفاق خواستار اخراج شوروی از جامعه ملل بودند؛ امری که نه تنها مشکل کشور فنلاند را حل نمی کرد، بلکه به دولت شوروی اختیار می داد تا بدون ملاحظه هر کاری می خواهد انجام دهد. در این زمان دولت ایران به حمایت از فنلاند پرداخت و در اعتراض به تصمیم دول بزرگ عضو جامعه ملل، در جلسه مجمع عمومی جامعه ملل شرکت نکرد. (۱۱)

اندکی بعد نیروهای دولت تازه تأسیس شوروی - که هنوز درگیر جنگ داخلی بودند - به بهانه تعقیب و سرکوب روسهای سفید که از سوی انگلیس حمایت می شدند، وارد بندر انزلی شدند و این شهر را اشغال کردند. ایران به دنبال این تصرف در تاریخهای ۲۹ و ۳۱ می همان سال، دو فقره شکایت به جامعه ملل ارائه کرد. در پی این شکایتهای شورای جامعه ملل در ۱۴ ژوئن ۱۹۲۰م. جلسه ای به ریاست لرد کرزن در لندن برگزار کرد و مقرر شد که چون طرفین دعوا مشغول مذاکره هستند، شورا در این زمینه تصمیمی نگیرد تا نتیجه مذاکرات ایران و شوروی مشخص شود. بالاخره مذاکرات طرفین دعوا به نتیجه رسید و قرارداد دوستانه عدم تجاوز میان ایران و شوروی در فوریه ۱۹۲۱م. منعقد شد و نیروهای شوروی در ۸ سپتامبر ۱۹۲۱م. خاک ایران را ترک کردند.

ب - نظارت بر تجارت تسلیحات

با خاتمه جنگ جهانی اول، جامعه ملل تلاشهایی به منظور نظارت بر امر خرید و فروش تسلیحات آغاز کرد. این سازمان، جلوگیری از گسترش تسلیحات را یکی از راههای استقرار و تداوم صلح قلمداد کرده بود. بنابراین عهدنامه نظارت بر تجارت اسلحه و مهمات معروف به

عهدنامه "سنت ژرمن" در سال ۱۹۱۹م. مطرح گردید. بر اساس این عهدنامه، تجارت اسلحه در آب و خاک ایران تحت نظارت بین المللی (انگلستان) درمی آمد و ایران نمی توانست به طور مستقل به خرید و فروش تسلیحات اقدام کند. به همین دلیل ارفع الدوله نماینده ایران، مفاد عهدنامه مزبور را در تضاد با حاکمیت ایران دانست و به آن اعتراض کرد و ایران عهدنامه را امضا نکرد.

اما در سال ۱۹۲۵م. مجمع ملل تصمیمی اتخاذ کرد که طی کنفرانسی در ژنو تمام دول ملزم به اجرای آن بودند. به موجب این کنفرانس، عهدنامه جدیدی منعقد شد مبنی بر اینکه در مناطق ممنوعه و همچنین در مناطق دریایی تحت

تفتیش، هرگونه عملیات بازگیری و بازگذاری و تعویض بار از نوع سلاح و مهمات جنگی برای کشتیهای بومی ای که ظرفیت آنها از ۵۰۰ تن کم تر باشد، ممنوع خواهد بود. به این ترتیب بریتانیا - که خلیج فارس را در شمار مناطق تحت تفتیش قرار داده بود - براحتی می توانست با کشتیهای بزرگ بالاتر از ۵۰۰ تن خود، آزادانه به تجارت اسلحه در خلیج فارس پردازد؛ در حالی که ایران از این لحاظ دچار اشکال می شد. اعتراضات ایران به جایی نرسید و طرح موردنظر انگلستان تصویب شد. ایران نیز از کنفرانس خارج شد و عهدنامه مزبور را امضا نکرد. خروج سرتیپ حبیب الله خان از کنفرانس اسلحه، انعکاس وسیعی در مطبوعات ایران و جهان پیدا کرد. (۱۲)

ج - قضیه بحرین (۱۹۲۷م.)

این جریان، به امضای قراردادی بین سلطان عبدالعزیز بن مسعود، پادشاه حجاز و دولت انگلستان در ۲۰ مه ۱۹۲۷م. مربوط می شود. در ماده مهم این قرارداد، چنین آمده بود: "اعلیحضرت پادشاه حجاز و توابع آن، ملتزم به تأمین روابط دوستانه و صلح آمیز با خاک کویت و بحرین می باشد." ایران که منعقد شدن چنین قراردادی دایره برقراری ارتباط ویژه بیگانگان با بخشی از خاک خود (بحرین) را مغایر با حاکمیت و تمامیت ارضی کشور می دانست، در ۲۲ نوامبر ۱۹۲۷م. یادداشت شدیدالحنی از طریق کفیل وزارت امور خارجه، به رابرت کلایو، وزیر مختار انگلستان در تهران و نیز دبیرکل جامعه ملل ارسال کرد و از وی خواست سایر ملل را از اعتراض ایران آگاه گرداند. آستن چمبرلن، وزیر امور خارجه انگلستان، طی یادداشتی مقابله آمیز در ۱۸ ژانویه ۱۹۲۸م. به دبیرکل، اعتراض ایران را ناموجه دانست و منکر حق حاکمیت ایران بر بحرین گردید و اظهار کرد که بحرین از نظر جغرافیایی و نژادی، ارتباطی با ایران ندارد.

مبادله یادداشتهای اعتراض آمیز دو کشور به جامعه ملل و سپس به سازمان ملل ادامه یافت. سرانجام در سال ۱۹۷۰م. شورای امنیت سازمان ملل به دولت ایران دستور داد به

خواسته مردم بحرین، مبنی بر داشتن کشور مستقل گردن نهد و بدین ترتیب، مجلس سنا در ۱۸ مه ۱۹۷۰م. در کشور ایران و بحرین، مرزهای دریایی میان خود را تعیین و تصویب کردند. (۱۳)

د - کنترل مواد مخدر

از دیگر تلاشهای جامعه ملل - که به نوعی به ایران مربوط می شد - کوششهای این سازمان در زمینه نظارت بر خرید و فروش مواد مخدر بود و به همین منظور، کمیته تریاک - که در واقع تولید و صدور تریاک را تحت نظارت بین المللی درمی آورد - تشکیل شد. در آن زمان ایران پس از چین دومین تولیدکننده بزرگ تریاک محسوب می شد و کشت تریاک و خرید و فروش آن، عاملی بود که زندگی بسیاری از کشاورزان ایرانی بدان وابسته بود. در ۲۷ مارس ۱۹۲۶م. جامعه ملل کمیسیون تحقیقی شامل سه عضو اصلی روانه تهران کرد تا گزارشی از وضعیت کشت خشخاش و تولید تریاک در ایران تهیه کنند. این گروه - که در ۶ ژوئن تهران را ترک کردند - در گزارش خود تأکید ورزیدند که می باید اصلاحات اساسی در اقتصاد ایران صورت گیرد و صنایع نوینی ایجاد گردد. بالاخره در سال ۱۹۲۸م. مؤسسه انحصار دخانیات تأسیس شد و خرید و فروش تریاک در قبضه جامعه ملل درآمد.

در سال ۱۹۳۱م. قراردادی درخصوص محدودیت تولید مواد مخدر بسته شد. ایران هم بناچار محصولاتی دیگر جایگزین کشت خشخاش کرد.

اختلاف ایران و انگلیس بر سر امتیاز داری و لغو این امتیاز نیز در ۲۷ نوامبر ۱۹۳۲م. به جامعه ملل کشیده شد که در نهایت، با طرح آن در شورای جامعه ملل، نتیجه مذاکرات به انعقاد قرارداد جدیدی انجامید ولی بر اثر اختلافات موجود، در آوریل ۱۹۳۳م. موضوع از دستور کار شورا بیرون رفت. (۱۴)

اختلافات مرزی ایران و عراق (۱۹۴۴م.)

این اختلافات، ناشی از ادعاهای مرزی مخصوصاً در

اروندروود (شط العرب) بود که در معاهده ارزروم سعی شده بود برطرف شود.

در اوایل قرن بیستم (۱۹۰۶م)، عثمانیها با سوء استفاده از بی ثباتی داخلی ایران، بخشهایی از خاک ایران را در کردستان و آذربایجان اشغال کردند. مسائل مرزی دو کشور در سال ۱۹۱۳م. شدت گرفت و بار دیگر کمیسیون مرزی در استانبول با شرکت نمایندگان ایران و عثمانی تشکیل شد؛ اما چون مذاکرات دو طرف به نتیجه نرسید، نمایندگان روسیه و انگلستان به عنوان حکم در این مذاکرات شرکت کردند و حتی انگلستان در کمیسیون قیمومت عضویت داشت و حق هرگونه اعمال قدرت را دارا بود. (۱۵)

به دنبال آن در ۴ نوامبر ۱۹۱۳م. وزیر اعظم و سفرای سه کشور دیگر (ایران، روسیه، بریتانیا) در اسلامبول، یک پروتکل مرزی امضا کردند که بر اساس آن خطوط مرزی ایران و عثمانی مشخص می شد. سپس یک کمیسیون تجدید خطوط مرزی ایران و عثمانی مشخص می شد تا خطوط مرزی دو کشور را در تمام نقاطی که مبهم مانده بود، تعیین کند. با خاتمه جنگ جهانی اول و جدا شدن منطقه بین النهرین از عثمانی به نام عراق، انگلستان برای کسب نظر مثبت ایران، قول داد که تلاش خواهد کرد تا قرارداد عادلانه ای بین ایران و عراق در زمینه اروندروود منعقد کند. ایران سرانجام در سال ۱۳۰۸ش. عراق را به رسمیت شناخت؛ ولی باز هم دو کشور به توافق نرسیدند و کار به مجمع ملل کشیده شد. مجمع، "اصل نصف" را جهت استفاده از اروندروود تعیین کرد.

گرچه قبل از تأسیس جامعه ملل در سال ۱۹۲۰م، ایران در چند کنفرانس بین المللی - که عمدتاً در قرن ۱۹ برگزار شد - به نحوی سهم داشت یا حضور مستقیم پیدا کرد، اما حضور ایران در جامعه ملل، اولین تجربه کشورمان برای عضویت در یک سازمان بین المللی محسوب می شد. جامعه ملل تا بروز جنگ جهانی دوم وجود داشت و پس از آن، به دلیل ناکامی در برقراری صلح جهانی، جای خود را به سازمان ملل متحد داد. (۱۶)

پی نوشتها:

- ۱- دی بارت، حقوق نهادهای بین المللی، ص ۳۴.
- ۲- همان، ص ۳۴.
- ۳- مدنی، جلال الدین، تاریخ معاصر ایران، ج ۱، ص ۱۶۷.
- ۴- شیخ الاسلامی، جوان، اسناد محرمانه وزارت خارجه بریتانیا، پیشگفتار، ص ۱۲.
- ۵- شابان ذکر است که اعضای هیئت ایرانی شرکت کننده در جلسات جامعه ملل در تاریخ ۱۹۲۴/۸/۲۸، بدین شرح تغییر یافت:
- ارفع الدوله، رئیس هیئت؛
- دکتر پروات، مشاور حقوقی؛
- حکیمی، منشی اول و رئیس دارالانشاء؛
- شبلی، منشی.
(سند شماره ۷۵۵۶ ح ۱۳۳۲ موجود در آرشیو مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر)
- ۶- اسناد شماره ۳۱۸ ح ۳۹۳۲، ۳۱۸ ح ۳۸۳۲، ۳۱۸ ح ۴۰۳۲ و ۳۱۸ ح ۴۱۳۲ موجود در آرشیو مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران است.
- ۷- اسناد شماره ۷۵۵۶ ح ۲۸۳۲ و ۷۵۵۶ ح ۶۵۳۲ موجود در آرشیو مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران می باشد.
- ۸- سند شماره ۷۵۵۶ ح ۷۰۳۲، موجود در آرشیو مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران است.
- ۹- سند شماره ۷۵۵۶ ح ۴۷۳۲، موجود در آرشیو مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران می باشد.
- ۱۰- سند شماره ۷۵۵۶ ح ۴۷۳۲، موجود در آرشیو مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران است.
- ۱۱- سند شماره ۳۱۸ ح ۹۹۳۲، خاطرات انوشیروان سیهیدی در آرشیو مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران موجود است.
- ۱۲- سند شماره ۷۵۵۶ ح ۴۳۳۲، متعلق به مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر است.
جهت اطلاعات بیشتر، بنگرید به: ایران و جامعه ملل، محمد شاهکار، پاریس، قرن نو، ۱۹۳۶.
- ۱۳- جهت اطلاعات بیشتر، بنگرید به: ایران و جامعه ملل، فریدون زندفره، شیراز، اول، تهران ۱۳۷۷.
- ۱۴- جهت اطلاعات بیشتر، بنگرید به: سید داود آقایی، ایران و سازمانهای بین المللی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- ۱۵- سند شماره ۷۵۵۶ ح ۵۷۳۲، موجود در آرشیو مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران می باشد.
- ۱۶- جهت اطلاعات بیشتر، بنگرید به: ایران از جامعه ملل تا سازمان ملل متحد، سید علی موجانی.

۲۶۱۶۲
۱۷۲۹

محمد الطال

وزارت امور خارجه

اداره حقیق و دوله مملکت

نوبت دوم است

مک

مک
مبارت شاهنشاهی

بطوریکه ضمن محمد الطال نمبر ۱۱۱۳/۱۶۴۱ مورخه ۲۲ اردیبهشت ۱۳۱۴ مطابق تاریخ ۱۳/۳/۲۶
 شاهنشاهی رسانیده در تعقیب تقاضای دولت چین بدانشکن یک کرسی نیم دایمی در دانشگاه تهران
 جامعه دولت شاهنشاهی توسط جواهار لال نهرو دایر انستیتوت جامعہ نوشکھه و اطباء و اهلالت با
 تقاضای چین تقاضای نمود نظیر کرسی که در شهری به نوع انستیتوت و صغیر و سالک امین گای جنو بیسی
 و غیره میباشد یک کرسی نبردانی برای دول ایرانجه اسپای شری (ایران - ترکیه - مصرای
 و افغانستان) اختصاص دهند .
 در گنجینه که در اوایل ۱۳۱۶ در روز با شرکت نماینده ایران برای مطالعه در مساله تشکیلات
 شورای جامعه منعقد گردید نماینده فرانسه با نظریه ایران موافقت نکرده و نظریه ایران در ایجاد
 یک کرسی نبردانی برای دول اسپای شری بکامیوب نرسیده .
 اینست که دولت شاهنشاهی قصد دارد نظریه خود را در دولتی که مساله تشکیلات شورای
 دوره اجلاس به موجب ضروری که ۲۱ چهارم شهری در روز پنجشنبه بیکر در طرح میشود تعقیب نموده
 در استاتاق شاهنشاهی مذاکره است استقامت شاهنشاهی جواهار لال نهرو خارج مسکنه حقوق آنها
 مستطفا و انزیرا خارجه ممالکی که در حضوره حاضر به شلسا ندین فیصله توسط طرفه ان
 دول مذاکره نموده از آنها تقاضای نماید که با این نظریه دولت شاهنشاهی در مجمع عمومی جامعه
 موافقت کنند و از نتیجه وزارت امور خارجه را هر چه زود تر مستحضردارند .

وزیر امور خارجه

مک

۲۹۱۹۲/۱۷۳۹/۱
۱۵/۶/۳۳

اداره حقوق و جامعه ملل

شعبه المال

وزارت امور خارجه

فوری و مهم است

سفارت شاهنشاهی

مستند شماره ۱۱۲/۱۱/۲ مورخه ۱۳۳۳/۱۱/۱۴
مستند شماره ۱۱۲/۱۱/۲ مورخه ۱۳۳۳/۱۱/۱۴
مستند شماره ۱۱۲/۱۱/۲ مورخه ۱۳۳۳/۱۱/۱۴

بطوریکه ضمن متحد المال نمره (۱۱۲/۱۱/۲) مورخه ۱۳۳۳/۱۱/۱۴ -
سفارت شاهنشاهی رسانیده در تعقیب تقاضای دولت چین بدانشین یک کرسی نیم در شورای جامعه دولت شاهنشاهی شرحی جوا با پرئیس دارالانشاء جامعه نوشته و اظهار موافقت با تقاضای چین تقاضای نمود نظیر کرسی که در شهری به نفع اتحاد صغیر و مالک امریکای جنوبی و غیره میباشد یک کرسی غیردائسی برای دول ارضه اسپای غربی (ایران - ترکیه عراق افغانستان) اختصاص دهند .
در کمیته که در او ریل ۱۳۳۶ در ژنو با شرکت نمایندگی ایران برای مطالعه تشکیلات شورای جامعه منعقد گردید نمایندگی فرانسه با نظیر به ایران موافقت نکرده و نظریه ایران در ایجاد یک کرسی غیردائسی برای دول اسپای غربی بشمول یب نرسیده اینست که دولت شاهنشاهی قصد دارد نظریه خود را در موقعی که مسئله تشکیلات شورای در هفتاد هجین دوره اجلاس جمع عمومی که ۲۱ سپتامبر جاری در ژنو مفتوح میگردد طرح میشود تعقیب نموده و تصویب آنسترا تقاضا نماید لذا لازم است انسفارت شاهنشاهی فوراً با وزیر خارجه سلطنت متوقف نمائید مستقیماً با وزیر خارجه سالکی که در حوزه ساموریت شما میباشد من غیر مستقیم توسط سفرا ان دول مذاکره نموده از آنها تقاضا نماید که با این نظریه دولت شاهنشاهی در جمع عمومی جامعه موافقت کنند و از نتیجه وزارت امور خارجه راه چرخه زود تر مستحضرد انستند .

سواد متحد المال فوق برای اطلاع جناب آقای سبهدی رئیس هیئت نمایندگی ایران در هفت هجین دوره اجلاس جمع عمومی و آقایان عدل وزیر نمایندگان دوم و سوم در هیئت نمایندگی ارسال میشود .

وزیر امور خارجه

ب-۴۴۹-۱

وزارت آموزش عالی

۱۷۵۹/۱۲۹۱۳۳۱/۱۲

پایس

مطارت ناهنشاهی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
شماره ۱۲۹۱۳۳۱/۱۲

بطوریکه ضمن نامه الحال شماره ۲۹۱۲۲ مورخه ۱۴ اردیبهشت ۱۳۳۱ در خصوص تکلیف ناهنشاهی
تاییده ایران برای مطالعه در مسئله تشکیلات شوراهای جامعه تشکیل گردیده تاکنون
ترانسه پانزده ایران و انجمن آزادی کرسی غیردائم برای دلی اسهای فرانس
(ایران - ترکیه - عراق و افغانستان) در شورای جامعه مخالفت کرده و هشتم
ایران بکویت فرستاد .

چون دولت ناهنشاهی قصد دارد نشریه خود را در مجموع طبع مسئله تشکیلات -
شوراهای فرهنگ همین دوره اجلا سه مجمع عمومی که ۲۱ سپتامبر ۱۳۳۱ در تهران تشکیل
گرفت و کویب انرا با ناهنشاهی مکتبی است که اسفارت ناهنشاهی نوابان را
امور خارجه ترانسه داخل مذاکره شده با آنکه از همه مخالفت امیرتاییده دولت متنا
در کویب در کویب به پیشنهاد ایران اشهار دارند که با دوستی قدیمی نوابان
مادی و معنوی که از دیدنیان بین دولت ناهنشاهی و جمهوری ترانسه موجود و بر
نوابانست دولت ایران انتشار دارند که دولت ترانسه به هیئت نمایندگی خود در مجمع
عمومی جامعه دستور داد که نه لفظ پانزده ایران در انجمن آزادی کرسی غیردائم برای
دلی اسهای فرانس در شورای مخالفت ناهنشاهی که انرا کویب و کاید نمایند . از نتیجه
وزارت امور خارجه را فکر اطلاع نوابان .

سوادشخ نواب برای اطلاع جناب آقای سیددی ودل و رئیس هیئت نمایندگی
ایران در هفدهمین دوره اجلا سه مجمع عمومی ارسال نمود .

وزیر امور خارجه
[Signature]

۲۸ ارد ۱۹۲۴

قرم
ردت ۲۵ ارد ۱۹۲۴
قرده اولک فیدار رنده تکوت

مرفخ خرم خنداره اولم عینه اا اردن ۸ اردن هم هم
این دروغ تکوت کم (نه) بد تکوت کم اردن هم هم
مکوت مرفخ اردن با این تکوت نامک کتاب اردن
ژام نه تکوت این اردن در تکوت این اردن

در تکوت اردن
در تکوت اردن
در تکوت اردن

دیر به جو این مال ایتاج تکوت اردن
تکوت اردن تکوت کم ۲۹ اردن تکوت اردن

تکوت اردن تکوت اردن
تکوت اردن تکوت اردن
تکوت اردن تکوت اردن

۲۵ آنکاره از امره زیم آن عکات قر سول من بکنده ۲۵
آن عکات را هر تان پیر خاب بکنده کو اینتر صفت
لفظ رطل دینار بکنده بیه دریک برده است هر تان دیگر دینار
بر قطع شد

بکنده زاده او بکنده در یک تا بکنده مع ک یک در ابدت اینتر
از رخ بکنده تا بکنده بکنده به معص را صلیح زینار ۲۵
بر بریند مع (۱) با صلح بار کنده لذت است بریند است
بکنده تیغ عید رسد نظر آید هر کس تیغ بکنده مع ک
رو (۱) در اینتر دوم هر کس بکنده بریند دیده به بهانه
کفایت در دکنگواتر عکات صفت به صفت بر ک کتم
اینتر لار کت و ملک از هر کس در کتس خود تمام دکنر
متم بر کتس را کس (بکنده بریند اینتر ۲۱
قریشانی دینار در کتس عکات عکات
اینتر (۱) کتم تا کتس در کتس عکات عکات عکات
بر اینتر کتس اینتر تا رسیدت بعد از کتس اینتر کتس
بکنده کتس اینتر تا به کتم کتس عکات عکات عکات
کتم کتس (کتم کتس عکات عکات عکات
کتس بریند اینتر (۱) بکنده کتم

۱۳۲۵

فلسفه قطره اشک

کار منم کشته زینت بید (بسم) در دستش از برده بود کور

در خانه تو فرج است و در کعبه عزلم و وقت که بنامه داد با دست
و در آن بزمه دلم بزمه در باغفت است بزمه بزمه

لانه بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است
لانه بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است

بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است
بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است

بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است
بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است

بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است
بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است

بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است
بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است

بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است
بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است

بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است
بزمه در دستش است که بزمه در دستش است که بزمه در دستش است

DELEGATION DE PERSE
SOCIÉTÉ DES NATIONS

۱۹ دسامبر ۱۳۰۵
۱۰ مه ۱۹۲۶

قلم مرقوم
 در مورد دعوت از هیئت وزیران
 هیئت وزیران در تاریخ ۱۱۰
 جهت اطلاع و در خصوص
 این امر که در تاریخ ۱۹
 ۱۳۰۴
 ۱۳۰۹
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

مهر و امضاء

مجلس شورای ملی
کتابخانه

قرمچ عزیم

از آن کسان که شکر بر یکدیگر مال بدیدند که شکر در دست ایشان عزیز
در آن روز خرام و نوزاد لو بنامه که در حقیقت مبارک و دینار زلفه بر شکر عزیز

در هر دو سلسله آن بنامه بنامه
فارسه انبیا که در دست خود بگرفتند بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
منبت شکر در حضور قاجار و پسران او که در آن روز بخت بخت
بدید که در دست ایشان عزیز بگرفتند بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
ایران ای کاش در دست بدید با همه عزیزان

فدا کردیم و با دست همه که در آن روز بگرفتند بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
و دست و خوار به نرد و شکر که در دست ایشان عزیز بگرفتند بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
کتر بود اینست بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
زنده بیدار بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
ایران بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
لذت و شکر بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
یکدیگر بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه

کرم بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
باز بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
و شکر بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
زنده بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
باز بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
مستعد بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه
و با دست و شکر بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه بنامه

بنامه

کتاب طباطبائی در معانی

با عدم آفتاب نیکو که در پس و نظایر بنی نیکو و در آن زمان بود که در آن زمان
درست که سیم - ۴۰۰ سال بعد از بعثت بود که در آن زمان در آن زمان در آن زمان

بتر خنده در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان
در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

عاشق که - خنده آن که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

سعدیت که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

بافتن سینه در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

عشق که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نور که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان که در آن زمان

نسخه خطی مخطوطات کتب مطبوعه معاصر ایران

سوزن گزینت بستر و در فلک علم خیزد - بند تا منیر نماید بایر بود
 بپوشید و بر طرفه در سلیمان تیره شادمان صاحب خوانندگی و معجزات ترک کند
 نه نماندند چند ابصحت آرزو دندن ماریم کلیم و در یک سیکر به دره اوج
 آرزو شده آرزو بگرست که در نسخ آرزو - نشان بریم و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 خب آرزو در نسخ غیر که در آرزو غیر و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 گزیده بود - آرزو پیاورد که در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 آرزو یکی وقت در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 بهان نویسد کلمه را با مال کتب خود در محاسبه و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 چند کلمه که در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 آرزو در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 نماندند در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 آرزو یکی غیر و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 که تا نماندند بریم و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ
 که کند تا ملک کند تا ملک کند تا ملک کند تا ملک کند تا ملک
 خب و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ و در نسخ

